

BELEŠKE I LITERATURA

¹ Kamisol = kaput — ² Felčer = lekarski pomoćnik — ³ *Deutse Literaturgeschichte: Von d. Anfängen bis zur Gegenwart* — ⁴ Martini F., *Deutsche Literaturgeschichte*, Kröner, Stuttgart 1968. — ⁵ *Hagers Handbuch der pharmazeutischen Praxis*, II, Springer, Berlin, 1930. — ⁶ Polenz P., *Geschichte der deutschen Sprache*, W. de Gruyter, Berlin, 1972. — ⁷ Theopold F., *Der Regiment-smedikus Friedrich Schiller und die Medizin seiner Zeit*, Thieme, Stuttgart, 1968.

Vesna ĐUKIĆ-BERIĆ und Ilija SAVKOV, Novi Sad

EIN REZEPT DES REGIMENTSMEDIKUS DR. FRIEDRICH SCHILLER

Die Autoren bringen die Daten von der Ärztekariere F. Schillers (1759—1805), des grossen deutschen Dichters und Schriftstellers. F. Schiller war eine kurze Zeit (1780—1782) der Militärarzt, Regimentsmedikus in der württembergischen Armee. Sie beschreiben den Inhalt des einzigen überlieferten, eigenhändigen Rezeptes des Arztes Schiller.

(Rad je primljen u Uredništvu 20. XII 1987. god.)

Scientific communication
UDC 92 : 614.39/616-085/617.7/497.1 „19”

Vera GAVRILOVIĆ, Beograd

ŠIBENIČANKA DR KATICA ŠUPE

OSNIVAČ OFTALMOLOŠKE (SLUŽBE U DUBROVNIKU)*

Ove godine navršava se 640. god. od dana kada je u Dubrovniku osnovan Veliki hospital (1347) kao sklonište za siromahe. God. 1420. dobija svoju apoteku, a 1540. pretvoren je u pravu bolnicu „Domus Christi”.

Prvi put o tome većao je Senat Dubrovačke Republike 26. II 1540. god. i doneo zaključak „de faciendo ad cultum Domini Nostri Jesu Christi unum cedodochium seu hospitale pro usu pauperum informum”, i to za domaće i strane bolesnike, s tim da Knez i Malo veće nađu mesto za bolnicu. Početkom marta Senat je pristao da uzme Veliki hospital na račun hospitala bolesnika („de sumendo hospitali magno pro computu hospitalis infirmorum”), a 13. marta doneo je propise o tome pred Velikim većem, koje ih je prihvatilo 17. III 1540. god., kada je osnovana državna bolnica „Domus Christi” i izdata pravila o njenom radu.¹

Bolnica „Domus Christi” radila je kontinuirano skoro 350 god., sve dok 1888. god. ne sagradi „dalmatinska autonomna vlast bez ikakve pomoći austrijske centralne vlade, uz šibensku i zadarsku, i dubrovačku bolnicu, na najlepšem delu grada, uz morsku obalu. Ona je udaljena oko 700 m od gradskih vrata Pila i sastoji se od pet zgrada”.²

Nova Pokrajinska bolnica u Dubrovniku koštala je 200 000 forinti, od kojih je 50 000 dobijeno prodajom stare bolnice „Domus Christi”.

U vremenu od 1888—1919. god. Zemaljska bolnica u Dubrovniku bila je pod nadzorom Zemaljskog odbora Kraljevine Dalmacije, sa sedištem u Zadru. Imala je 160 bolesničkih postelja, a broj lečenih tokom godine dostizao je do 20 000 bolesnika. Milosrdne sestre reda sv. Vlaha vršile su požrtvovano bolničku službu.³ Osim toga, Zemaljski odbor Kraljevine Dalmacije, u dogovoru sa Carskim i kraljevskim Namjesništvom u Zadru, doneo je posebne odredbe u vezi sa lečenjem i ishranom domaćih i stranih pripadnika u svim pokrajinskim bolnicama: zadarskoj, šibeničkoj, splitskoj, dubrovačkoj i šibenskoj ludnici.

Pokrajinska bolnica u Dubrovniku, u vremenu od 1919—1929. god., prelazi pod nadzor Ministarstva narodnog zdravlja i socijalne politike Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, sa sedištem u Beogradu.

* Rad je saopšten na naučnom skupu „Povijest zdravstva u Dalmaciji” povodom „180. obljetnice osnivanja prvog medicinskog studija u Hrvatskoj u Trogiru” 12. X 1987. god. u Trogiru.

Zgrada se restaurira i „uvodi kanalizacija oko cele zgrade u svrhu odstranjenja vlage iz podzemnih prostorija“. Konstatuje se da bi „dubrovačka bolnica potpuno odgovarala tadašnjim potrebama pučanstva, kad bi se još dogradilo Odeljenje za tuberkulozu, kad bi opskrba vodom bila dovoljna, kad bi se bolnica snabdela modernim rentgen aparatom, te bolje uređenim Zavodom za rodilište“.

Tada je bolnica imala 5 odeljenja smeštenih u 3 zgrade: Hirurško, Interno, Venerično, Rodilište i Paviljon za zarazne bolesti. u kome su bili i bolesnici sa otvorenom tuberkulozom. Hirurško odeljenje ima 63 kreveta; Interno 62, Venerično 11, Rodilište 8, a Paviljon za zarazne bolesti 15 kreveta. Tokom 1923. god. lečeno je 1 676 bolesnika, a izvršeno je oko 600 operacija. U bolnici je radilo 5 stalnih lekara i 4 lekara-vežbanika. Od njih: jedan upravnik i primarijus hirurgije i rodilišta; zatim, jedan primarijus interne; jedan šef Ambulante za kožne i venerične bolesti, koji vodi i Venerično odeljenje, te dva sekundarna lekara, jedan za hirurgiju, a drugi za internu medicinu. Ovaj vodi i lečenje tuberkuloznih bolesnika, koji su smešteni u Paviljonu za zarazne bolesti. Postojala je i bolnička Apoteka, koju vodi lekar-vežbanik.⁴

Međutim, Očno odeljenje nije postojalo. Upravnik Pokrajinske bolnice dr Filip Smolčić primio je u službu 1925. god. dr Katicu Šupe, lekara specijalistu-oftalmologa, premeštenu iz Državne bolnice u Novom Sadu i dozvolio joj da leči bolesnike koji se budu javljali i tražili oftalmološku pomoć.

Katica Šupe rođena je u Šibeniku 19. X 1897. god., gde završava gimnaziju. Studira medicinu i diplomira u Pragu 17. III 1923. god. Lekarski staž je obavila u Šibeniku. Specijalizaciju iz oftalmologije stiče u Državnoj bolnici u Novom Sadu u kojoj radi kao lekar specijalista. U Pokrajinsku bolnicu u Dubrovnik dolazi kao prvi lekar-oftalmolog, i postaje šef novoosnovanog Očnog odeljenja Pokrajinske bolnice 3. XII 1926. god.⁵

Dr V. Đorđević, tadašnji načelnik Ministarstva narodnog zdravlja i socijalne politike, 2. I 1926. god. dostavlja upravniku bolnice u Dubrovniku dr Smolčiću odluku o otvaranju Očnog odeljenja.⁶

Upravnik dr Smolčić odgovara 5. I 1926. god. da je već 29. XII 1925. god. primio dr Šupe u svojstvu lekara-oftalmologa, što znači da je Očno odeljenje već formalno otvoreno. Iznosi teškoće sa kojima se susreće radi smeštaja Odeljenja, jer u bolnici nema mesta. Prim. dr M. Katić, šef Internog odeljenja, odbija mogućnost da se tu odeljenje smesti jer su sve prostorije zauzete. Na Hirurškom odeljenju je isto stanje i u nedoumici je šta da uradi. Ipak, predlaže dve mogućnosti: da se naredi dr Katiću da smesti očne bolesnike na svom Odeljenju, ili da se ukinu sobe I razreda. Sumnja u mogućnost ostvarivanja predloženih kombinacija, mada veruje više u drugu. Naglašava važnost stranaca koji često posećuju Dubrovnik i traže lekarsku pomoć, i kao građana koji zahtevaju odgovarajuću negu, upravo u sobama I kategorije. Zatim, prilaže popis potrebnih instrumenata koji je sastavila dr Šupe, a teško ih je nabaviti. Zato moli, da se u cilju uređenja Očnog odeljenja Pokrajinskoj bolnici dodeli kredit od 50 000 dinara. To, naravno, nije dovoljno, ako se zna da su potrebni bar po jedan bolničar i bolničarka.⁷

Zbog teške situacije, dr Smolčić se obraća dopisom i Inspektoratu Narodnog zdravlja u Splitu 20. I t.g., u kome ga obaveštava da je odlukom ministra Narodnog zdravlja i socijalne politike otvoreno Očno odeljenje pri Pokrajinskoj bolnici. Kako nema mogućnosti da se Odeljenje smesti u krugu bolnice, predlaže kao rešenje uzimanje za potrebe bolnice zgrade u gradu, u kojoj se nalazi građanska škola. Ovako se ne može raditi, jer „se stvara nerad, koči svaki rad, te ne pruža nikakva garancija za uspešno lečenje bolesnika“.⁸

Slika br. 1. Dr Katica Šupe

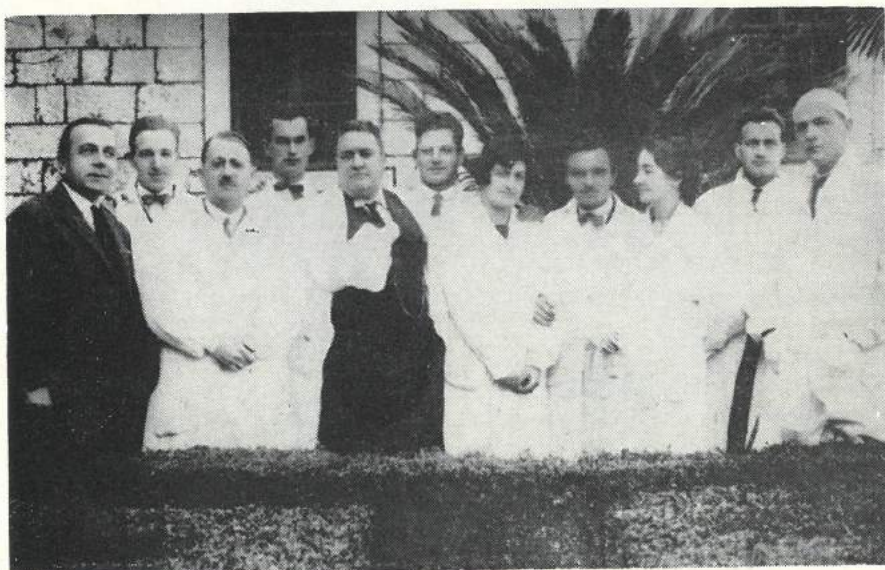
Inspektor Ministarstva narodnog zdravlja u Splitu obaveštava Pokrajinsku bolnicu da:

„Rešenjem gospodina ministra Narodnog zdravlja i socijalne politike br. 55043, od 3. XII 1926. dr Katica Šupe, ljekar Očnog odeljenja Državne bolnice u Novom Sadu, u IX grupi, I kategorije, sa 60% položajne plate, a sa osnovnom platom I stepena i stanarinom 75% od 1800 din. godišnje, premeštena je za ljekara s.v.d. šefa Očnog odeljenja bolnice u Dubrovniku u istoj grupi i kategoriji na teret partije 537, poz. I, po potrebi službe“.⁹

Istovremeno, Pokrajinska bolnica dobija dopis Odeljenja za zdravstvenu službu Ministarstva narodnog zdravlja, da je „gospodin ministar Narodnog zdravlja odlukom od 3. XII 1926. br. 55 043 otvorio Očno odeljenje pri Pokrajinskoj bolnici u Dubrovniku.”¹⁰

Dr Šupe obavlja savesno svoju lekarsku službu. God. 1927. učestvuje i u dežurnoj službi Bolnice, koja je trajala po 24 sata. Postojala su posebna pravila kojih su se pridržavali svi dežurni lekari. Dr Šupe se krajem godine žali Ministarstvu narodnog zdravlja da se „smatra šefom Očnog odeljenja, a ne liječnikom-pomoćnikom bolnice i moli da više ne vrši dežurnu službu”.¹¹

U jesen, iste godine, učestvuje na Kongresu jugoslovenskih lekara u Rogaškoj Slatini.¹²

Slika br. 2. Lekari Pokrajinske bolnice u Dubrovniku 1927. god. (s leva na desno): Uroš Montana (upravitelj), dr Mato Šimunković, dr Milo Katić, dr Miro Murvar, dr Filip Smolčić (ravmatelj), dr Edgard Wolff, dr Milena Bubalo, dr Đuro Orlić, dr Katica Supe, dr Mario Selak i dr Milan Wendzilović.

U vremenu od 1929—1939. god. ova bolnica nastavlja rad kao Banovinska bolnica Zetske banovine, sa sedištem na Cetinju. U njoj dr Šupe nastavlja svoj rad lekara-oftalmologa.

Iz iscrpnog godišnjeg izveštaja Pokrajinske bolnice iz 1929. god. vidi se da dr Šupe leči mnoge oftalmološke bolesnike. Taj rad, u slobodno vreme, obavlja besplatno, koji je „potreban ne samo sa gledišta pomenute struke, već i sa gledišta interne i hirurģije” i predlaže da bude honorisan.¹³

Upravnik Banovinske bolnice dr Mario Krmpotić, u svom dopisu Banskogj upravi u Cetinju, objašnjava kako bolnica nikada nije imala

svoju ambulantu za prijem bolesnika, već se „pregledi vrše u septičnoj dvorani. Uzrok tome je i pomanjkanje prostorija. Kako sada u bolnici ima četiri operatora (hirurg, laringolog, okulista i ginekolog) to je nemoguće vršenje operativnih poduhvata, a kamo li pravilan prijem bolesnika.”¹⁴

Dr Šupe obavlja dužnost šefa Očnog odeljenja pune tri decenije i pruža svoju specijalističku pomoć stanovništvu do odlaska u mirovinu 1953. god. Tako ovoj neumornoj i humanoj Šibeničanki, pripada velika zasluga za začetak i razvoj oftalmološke službe u Dubrovniku, čime ulazi u istoriju naše zdravstvene kulture.

BELEŠKE

¹ Historijski arhiv, Dubrovnik (H. A. D.), Consilium rogatorum, 1540, 40, 291, 294, 300. — Liber croceus, fol. 192', 193'. — ² Manuale del regne di Dalmazia per l'anno 1871, Ospizi, 270, H.A.D. — ³ Spisi Pokrajinske bolnice u Dubrovniku, dopis Ministarstva Kr. SHS, Higijensko odeljenje, br. 9327, 1924, H.A.D. — ⁴ Ibid., br. 156 od 20. VI 1924. — ⁵ Universitas Carolina Pragensis, promotor rite constitutus in dominam clarissimam Katica Supe oriundam e Šibenik in Regno SHS, postquam examinibus legitimis laudabilem cum doctrinam tum facultatem artis medicinae probavit doctoris, universae medicinae... Praegae de septimo secimo m. martii 1923. — Gavrilović V., *Dubrovačka bolnica s osvrtom na prve žene lekare*, Acta hist. med. stom. pharm. med. vet. 1984, 24, 1-2, 120. — ⁶ Spisi Pokrajinske bolnice u Dubrovniku, dopis Ministarstva narodnog zdravlja i socijalne politike, br. 55043 od 2. I 1926. H.A.D. — ⁷ Ibid., br. 1 od 5. I 1926. dopis dr Smolčića, H.A.D. — ⁸ Ibid., br. 54 od 20. I 1927. dopis Inspektoratu narodnog zdravlja u Splitu. — ⁹ Dopis Inspektorata narodnog zdravlja u Splitu br. 8916/1926 kojim se dr Šupe premešta iz Novog Sada u Dubrovnik. — ¹⁰ Ibid., Pokrajinska bolnica u Dubrovniku br. 464 od 18. XII 1926, prima dopis Ministarstva narodnog zdravlja Kr. SHS o otvaranju Očnog odeljenja Pokrajinske bolnice u Dubrovniku. — ¹¹ Ibid., br. 495 od 14. V 1927. — ¹² Ibid., br. 765 od 19. IX 1927. — ¹³ Ibid., br. 488 od 11. II 1929. — ¹⁴ Spisi Banovinske bolnice u Dubrovniku br. 3946 od 24. VIII 1932. o trebovanju kompletne ambulante za bolnicu, dopis dr M. Krmpotića Banskogj upravi, H.A.D.

Vera GAVRILOVIĆ, Beograd

KATICA SUPE M. D. CITIZEN OF ŠIBENIK,
FOUNDER OF OPHTHALMOLOGY SERVICE IN DUBROVNIK

The subject of our report is foundation of Ophthalmology service in Dubrovnik in the scope of Provincial Hospital in 1888 „...that was built by help of autonomous government of Dalmatia but with out any help of central Austria-Hungary authority, but of help of Šibenik and Zadar”.

All of that is according to merit Katica Supe M.D. who was born in Šibenik on June 14th 1897 where she finished gymnasium. She received her degree from the School of Medicine in Prague and afterwards specialization in Ophthalmology at State Hospital in Novi Sad. She used to work there as a physician. On December 3rd 1926 she was transferred to Provincial Hospital in Dubrovnik as a chief of Ophthalmology department: the first women doctor-ophthalmologist. Over there decades this noble and tireless women from Šibenik was offering help to the people of Dubrovnik.

(Rad je primljen u Uredništvu 20. XII 1987. god.)